

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

*МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ДЕРЖАВНОГО ПОДАТКОВОГО УНІВЕРСИТЕТУ*

**COMBAT HORTING AND ACTIVITIES
OF UKRAINIAN LAW ENFORCEMENT
AUTHORITIES**

ІРПІНЬ – 2022

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
ТА МИТНОЇ СПРАВИ
КАФЕДРА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

***МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ***
**БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ**

**03–04 січня 2022 року
м. Ірпінь**

*Рекомендовано до друку Науково-методичною колегією
Національної федерації бойового хортингу України
(протокол від 08.01.2022 № 11).*

Організаційний комітет конференції

Голова оргкомітету:

Чмелюк В. В. – кандидат юридичних наук, професор кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, полковник податкової міліції, учасник бойових дій.

Голова науково-методичної ради оргкомітету конференції:

Єрмоєнко Е. А. – професор кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, кандидат педагогічних наук, президент Національної федерації бойового хортингу України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, Заслужений тренер України, майстер спорту України міжнародного класу, майор десантно-штурмових військ ЗС України, учасник бойових дій.

Заступники голови оргкомітету:

Гришук В. Л. – кандидат юридичних наук, начальник кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, підполковник податкової міліції, учасник бойових дій;

Бухтіяров О. А. – кандидат юридичних наук, заступник начальника кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, учасник бойових дій.

Члени оргкомітету:

Параниця С. П. – кандидат юридичних наук, професор кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, учасник бойових дій;

Антоненко С. А. – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, професор кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету;

Бадьора С. М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету;

Гарбовський Л. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету.

Є80 Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – 1738 с.

Збірник містить наукові роботи учасників конференції, дослідження з педагогіки, психології, філософії, історії, теорії і методики викладання бойового хортингу, проведені відповідно до угоди про співпрацю між Національною федерацією бойового хортингу України та Державним податковим університетом. Матеріали представляють узагальнені результати досліджень у напрямі теоретичних та практичних аспектів удосконалення професійних компетентностей фахівців бойового хортингу у системі правоохоронних органів України.

Матеріали подаються мовою оригіналу. За достовірність фактів, статистичних та інших даних, точність формулювань і висновки несуть відповідальність автори матеріалів.

СОЦІАЛЬНА ФУНКЦІЯ БОЙОВОГО ХОРТИНГУ У ФОРМУВАННІ ПОЧУТТЯ ПАТРІОТИЗМУ МОЛОДІ

ЄРЬОМЕНКО Едуард Анатолійович

Державний податковий університет

***Анотація.** У даній науковій статті характеризувано бойовий хортинг як засіб військово-патріотичного виховання та формування почуття патріотизму школярів, особливості планування обсягу та інтенсивності заходів військово-патріотичного виховання учнів спортивних секцій та гуртків бойового хортингу в процесі навчально-тренувальної роботи, визначено елементи бойового хортингу, які входять у комплекс виховних засобів спортсменів шкільного віку, проаналізовано методи та форми підготовки спортсменів школярів із застосуванням засобів сучасного національного виду спорту бойового хортингу та підходи до визначення сутності, змісту і завдань навчально-спортивної діяльності в дитячих шкільних гуртках. Наголошується на тому, що успішні педагогічні колективи закладів загальної середньої освіти правильно роблять, коли розширюють виховні функції батьків і залучають їх до активної військово-патріотичної роботи. Батьки та громадськість у таких школах проводять різні позакласні та позашкільні військово-патріотичні заходи, зокрема військово-спортивні свята, спортивні змагання і воєнізовані ігри, перегляд й обговорення кінофільмів, читацькі диспути та конференції. Запрошують на загальношкільні спортивні свята ветеранів, дітей війни, військовослужбовців, офіцерів запасу, учасників бойових дій, а також військових інструкторів для роботи у гуртках з бойового хортингу тощо. Актив батьків постійно долучається і до роботи педагогічної ради, особливо в тих випадках, коли обговорюються питання виховної роботи зі старшими підлітками, майбутніми захисниками України. Зазначено, що патріотичне виховання має наскрізно пронизувати весь навчально-виховний процес, органічно поєднувати національне, громадянське, моральне, родинно-сімейне, естетичне, правове, екологічне, фізичне, трудове виховання, базуватися на національній історії, знанні та відстоюванні своїх прав, виконанні конституційних і громадянських обов'язків, відповідальності за власне майбутнє, добробут та долю країни. Патріотичне виховання має охоплювати всіх учасників навчально-виховного процесу, сприяти формуванню у дітей та утвердженню у педагогів і батьків національних та загальнолюдських цінностей, особистісних якостей, що притаманні громадянину України. Досвід кращих загальноосвітніх шкіл свідчить, що залучення активу батьків до життя школи, обговорення важливих питань навчальної та виховної роботи, їх безпосередня участь у проведенні найрізноманітніших військово-патріотичних виховних заходів дає можливість педагогічним колективам правильно спрямувати свою виховну роботу, виробити єдину лінію та координувати виховні зусилля школи, батьків та громадськості.*

***Ключові слова:** засіб військово-патріотичного виховання, бойовий хортинг, почуття патріотизму школярів, підготовка юних спортсменів, патріотизм, майбутні захисники України.*

Актуальність наукового дослідження. Безсумнівно, у системі освіти в Україні в умовах багатонаціональності української держави важливе значення мають питання виховання у підростаючого покоління як почуття поваги до інших народів, так і почуття любові до Батьківщини. З 90-х років ХХ ст. молоде покоління українців контактує з новими соціальними посередниками і реаліями. Воно не сприймає безумовно підвалин і цінностей колишньої суспільної системи, з'явився новий соціальний тип особистості [1–11; 19–32]. Важливим стає поява оновленої системи військово-патріотичного виховання, формулювання нових завдань підвищення ефективності його форм і методів.

Виклад основного матеріалу. Економічна дезінтеграція, соціальна диференціація суспільства, девальвація духовних цінностей в останні роки зробили негативний вплив на суспільну свідомість більшості соціальних і вікових груп населення країни, різко знизили виховний вплив української культури, мистецтва і освіти як найважливіших чинників формування патріотизму. Все більш помітна поступова втрата нашим суспільством традиційно української патріотичної свідомості. Об'єктивні і суб'єктивні процеси істотно загострили національні питання.

Патріотизм подекуди став перероджуватися в націоналізм. У суспільній свідомості набули широкого поширення байдужість, егоїзм, індивідуалізм, цинізм, невмотивована агресивність, зневажливе ставлення до держави і соціальних інститутів. Виявляється тенденція падіння престижу військової служби.

У цих умовах очевидна невідкладність вирішення на державному рівні найгостріших проблем системи виховання патріотизму як основи консолідації суспільства і зміцнення держави.

Для об'єднання зусиль органів державної влади, координації і напрямів їх роботи на всі соціальні та вікові групи, і сім'ю як головний осередок суспільства, потрібна єдина державна політика в сфері військово-патріотичного виховання громадян України і відповідна цій політиці державна система військово-патріотичного виховання громадян, здатна консолідувати і координувати цю багатопланову роботу [12].

За останні роки в державній політиці України в сфері виховання відбулися істотні зміни щодо оцінки місця і ролі військово-патріотичного виховання. Як вже зазначалось, в Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України від 16 червня 2015 р. № 641, стверджується, що на сучасному етапі розвитку України, коли існує пряма загроза денационалізації, втрати державної незалежності та потрапляння у сферу впливу іншої держави, виникає нагальна необхідність переосмислення зробленого і здійснення системних заходів, спрямованих на посилення військово-патріотичного виховання дітей та молоді – формування нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей:

- повага до національних символів (Герба, Прапора, Гімну України);

- участь у громадсько-політичному житті країни;

- повага до прав людини;

- верховенство права;

- толерантне ставлення до цінностей і переконань представників іншої культури, а також до регіональних та національно-мовних особливостей;

- рівність всіх перед законом;

- готовність захищати суверенітет і територіальну цілісність України.

Зазначеною Концепцією визначено нову стратегію цілеспрямованого і ефективного процесу виховання суб'єкта громадянського суспільства, громадянина-патріота України.

Також, у Стратегії національно-патріотичного виховання, затвердженою Указом Президента України від 18 травня 2019 року № 286/2019 зазначено, що в Україні національно-патріотичне виховання є одним із пріоритетних напрямів діяльності держави та суспільства щодо розвитку національної свідомості на основі суспільно-державних (національних) цінностей (самобутність, воля, соборність, гідність), формування у громадян почуття патріотизму, поваги до Конституції і законів України, соціальної активності та відповідальності за доручені державні та громадські справи, готовності до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України, сповідування європейських цінностей.

Реалізація державної політики у сфері національно-патріотичного виховання є складовою частиною модернізації української системи освіти. Прагнення керівництва держави підвищити громадянсько-патріотичне виховання знаходить все нові і нові підтвердження.

У процесі роботи нами виявлено стан, особливості та роль військово-патріотичного виховання учнів в різні історичні періоди соціально-політичного розвитку України в ХХ століття. Воно визначено як фактор, консолідує українське суспільством і є одним із стимулюючих джерел розвитку української держави.

Мислителів минулого хвилювало, хто такий громадянин, що включають в себе поняття “громадянськість” і “патріотизм особистості”. Наприклад, українській історичній думці властивий підхід до розуміння громадянина як людини, що служить спільній справі, думає про майбутнє своєї держави., звертається також увага на проблему виховання громадянина, “вірного сина України”. У працях українських демократів громадянськість розглядалася як

основне завдання виховання [13–18]. Вона включала в себе дві основні частини: підготовку справжнього сина України і формування людини, здатного до вирішення революційних завдань щодо зміни державного ладу.

Нами визначені соціально-педагогічні аспекти військово-патріотичного виховання школярів. Головними серед них є: історико-еволюційний, культурно-історичний, організаційний і етнопедagogічний. Виявлено також їх зміст і особливості в багатонаціональній Україні, освітніх установах. Визначена роль установ, організацій і підприємств в реалізації військово-патріотичного виховання.

Проведено експериментальні дослідження окремих аспектів військово-патріотичного виховання. Серед них експериментне дослідження виховання громадянськості у дітей в умовах сім'ї шляхом анкетування батьків, а також дослідження сформованості громадянськості в учнів методом бесіди.

Шляхом анкетування виявлено судження школярів щодо відповіді на питання, що більш за все їх цікавить у військово-патріотичній роботі. Опитування було проведено за п'ятьма параметрами, результати оброблені і зведені в матеріали досліджень. Проведено експеримент з учителями шести шкіл м. Києва по виявленню їхнього ставлення до організації і здійснення військово-патріотичного виховання. При цьому військово-патріотичне виховання як би розкладено по семи позиціях, семи складових. Отриманий підсумковий матеріал використовується керівництвом шкіл і органів управління освіти в регіонах України.

Виявлено функції військово-патріотичного виховання з метою корегування морального розвитку особистості школярів і визначення основних напрямів його вдосконалення.

До їх переліку входить:

Інформаційна – розрахована на досягнення в процесі навчання і виховання освітнього ефекту, лише на основі якого можуть відбутися зрушення в розвитку та вихованості учнів.

Трансформаційна – пов'язана з перетворенням, переробкою світоглядних, духовно-моральних та інших знань, з урахуванням принципу доступності та вікової категорії учнів; зв'язок матеріалу з життям, практикою навчання і виховання.

Систематизуюча – сприяє забезпеченню суворій послідовності викладу навчального матеріалу і проведення будь-яких дій. Реалізація цієї функції сприяє активізації управління процесом навчання і виховання педагогом і вихователем.

Інтегруюча – здійснює допомогу у відборі і засвоєнні, як єдиного цілого, знань, набутих з різних джерел і досвіду.

Координуюча – забезпечує найбільш ефективне використання всіх засобів навчання і виховання, засобів масової інформації.

Розвивально-виховна – сприяє активному формуванню найважливіших рис гармонійно розвиненої особистості, патріотизму і військового обов'язку.

Корекційна – яка інтегрально координує та сприяє найбільш повному виявленню досягнутих цілей.

У науковому дослідженні показана реалізація цих функцій з метою коригування морального розвитку особистості учнів, визначених основних напрямів його вдосконалення в умовах модернізації української освіти і виховання [33–48]. При цьому було виявлено, що вчителі військово-патріотичне виховання в основному розуміють у вузькому сенсі – як військово-патріотичне виховання, або любов до Батьківщини. Не всі вчителі розуміють, що військово-патріотичне виховання є формування якостей особистості.

Визначено основні параметри регіональної моделі військово-патріотичного виховання учнів в сучасних умовах на основі досвіду військово-патріотичного виховання в Україні з урахуванням напрямів державної політики та модернізації освітньої галузі.

Запропоновано зміст варіативної моделі регіонального військово-патріотичного виховання.

Регіон і його інфраструктура.

Співвідношення всеукраїнського і місцевого рівнів освіти і виховання: поєднання всеукраїнських і місцевих інтересів в сфері освіти і виховання при самостійності і пріоритетності місцевої системи освіти по відношенню до всеукраїнської.

Регіоналізація освіти і виховання та національні інтереси України: розвиток регіональних особливостей освіти і виховання (в тому числі і громадянського) тільки в рамках загальноукраїнського освітнього простору – гарант національної безпеки України.

Соціалізуючі чинники громадянської освіти і виховання учнів закладів загальної середньої освіти в регіонах України: забезпечення в сучасних умовах регіону відродження і розвиток національно-культурних традицій його народів, а також формування національної самосвідомості учнів.

Регіоналізація в системі освіти і виховання юних громадян: системність у вирішенні завдань регіоналізації освіти; відкритість процесу з координації проблем освіти і виховання; структурна перебудова системи громадянської освіти і виховання учнів, адаптація її до змінюваних реалій життя в регіоні.

Виховання учнів на регіональному рівні і становлення їх громадянськості: розвивати в учнів патріотичні, громадянські і моральні почуття, любов до малої Батьківщини, рідного краю, села тощо; сприяти вихованню у них національного характеру, що додає в вихованні учня, як особистості, колорит національної культури і самобутності, почуття державної відповідальності, без якої неможливо уявити громадянина.

Пропонована нами варіативна модель регіонального військово-патріотичного виховання учнів повинна сприяти ефективному розкриттю виховного потенціалу конкретного соціально-педагогічного середовища, стати важливою умовою реалізації регіонального підходу, тобто інтеграції закладу загальної середньої освіти і соціального середовища, а також цілеспрямованого формування педагогічно орієнтованої інфраструктури мікросоціуму.

Матеріали нашої науково-дослідницької роботи, отримані результати, сформульовані пропозиції та висновки допоможуть органам управління, освітнім установам України підвищити ефективність практичної реалізації військово-патріотичного виховання в Україні.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів цієї проблеми [49–62]. Так, наприклад, є вкрай актуальним вивчення проблеми духовно-патріотичного виховання у емоційно-вольовій сфері особистості. Також необхідна глибока проробка теоретичних і практичних функцій суспільства і держави в цій роботі, пошук нових шляхів вирішення проблем військово-патріотичного виховання тощо. В цьому ми бачимо логічне продовження наших досліджень.

Характеристика і напрями військово-патріотичного виховання школярів засобами бойового хортингу. Стрімкий розвиток сучасного суспільства, наявність викликів, яких не було раніше, вимагають застосування нових форм і методів виховної діяльності в багатьох галузях життя, зокрема у процесі військово-патріотичного виховання різних груп населення. У спеціальній літературі зазначається, що ідеал військового виховання – це воїн-громадянин України, збагачений загальнолюдськими та національними цінностями, який керується у своїй діяльності вимогами військового етикету, спроможний майстерно діяти в складних умовах сучасної війни, це справжній патріот своєї Батьківщини, який дбає про честь і гідність військовослужбовця Збройних Сил України.

Подальший розвиток України можливий тільки за умови забезпечення її безпеки та суверенітету. Гарантом оборони України, захисту її територіальної цілісності і недоторканності є Збройні Сили. Характер сучасного етапу підготовки Збройних Сил України до виконання поставлених завдань висуває особливі вимоги до виховної роботи з особовим складом. Існує об'єктивна необхідність концептуального визначення єдиних підходів до виховання захисника Батьківщини з урахуванням економічної, суспільно-політичної, демографічної ситуації, становища молоді в суспільстві, формування морально-етичних, національно-історичних основ їх діяльності.

У сучасних суспільно-політичних умовах, коли Україна ціною життя Героїв Небесної Сотні, зусиллями українських військових, добровольців, волонтерів відстоює свободу і

територіальну цілісність, пріоритетного значення набуває військово-патріотичне виховання дітей та учнівської молоді.

Події останнього часу дають підстави стверджувати, що переважна більшість громадян України, серед яких є і діти, і молодь, виявили високу патріотичну свідомість та міцну громадянську позицію. Це є свідченням системної виховної роботи педагогічних колективів закладів загальної середньої освіти [63–78]. Тому одним із найважливіших завдань педагогів є продовження роботи з формування у дітей та молоді громадянських якостей, розуміння приналежності до Українського народу. Особливу увагу слід приділити дітям та сім'ям, які переїхали із території військових дій, сприяти їх адаптації у нових умовах та нових колективах, залучати їх до активної діяльності та участі у позаурочних заходах, надавати можливість реалізовувати свій інтелектуальний, творчий, фізичний потенціал на благо України.

Патріотичне виховання має наскрізно пронизувати весь навчально-виховний процес, органічно поєднувати національне, громадянське, моральне, родинно-сімейне, естетичне, правове, екологічне, фізичне, трудове виховання, базуватися на національній історії, знанні та відстоюванні своїх прав, виконанні конституційних і громадянських обов'язків, відповідальності за власне майбутнє, добробут та долю країни.

Патріотичне виховання має охоплювати всіх учасників навчально-виховного процесу, сприяти формуванню у дітей та утвердженню у педагогів і батьків національних та загальнолюдських цінностей, особистісних якостей, що притаманні громадянину України.

Проявом патріотичного духу, свідченням формування Української політичної нації стало масове використання української національної та державної символіки, українського традиційного одягу, жовто-блакитних кольорів. При цьому важливо не підмінити зовнішніми ознаками патріотизму його глибокої ідейної сутності – готовності своєю працею, науковими, творчими й спортивними досягненнями, службою із захисту країни сприяти розвитку української демократичної держави.

Відповідно, всі заходи мають бути наповнені громадянсько-патріотичним змістом, стверджувати ідею спільності інтересів та взаємоповаги усіх громадян України, підтримувати прагнення кожної особистості до духовного, інтелектуального, творчого та фізичного розвитку задля розквіту держави в цілому.

Доцільно добирати та поєднувати різноманітні методи і форми військово-патріотичного виховання, уникати формалізму й одноманітності, насичувати їх патріотичними емоціями та переживаннями, активно використовувати приклади мужності й звитяги захисників України як з історичного минулого, так і нинішніх воїнів-героїв, які боронять нашу державу від російської агресії.

Громадянський компонент виховання найвиразніше втілено у змісті навчальних предметів суспільно-гуманітарного циклу. Вивчення української мови, літератури, історії, географії, правознавства спрямовано на формування переконливого почуття патріотизму й громадянської свідомості дітей та учнівської молоді, знань про права і свободи громадян, сутність громадянського суспільства.

Патріотизм воїнів, їх почуття любові до України, які втілюються у служінні її інтересам, має основоположне значення для розвитку Збройних Сил України. В Концепції виховної роботи у Збройних Силах та інших військових формуваннях України наголошується на тому, що основним принципом виховної роботи є її національно-патріотична спрямованість [79–88]. Зміст військово-патріотичного виховання майбутнього воїна відображає етнопедагогічну цінність народних традицій, звичаїв, обрядів, пов'язаних з потребою захищати Батьківщину. В цьому – продуктивна, творча сила патріотизму.

Вихованню сучасного громадянина-патріота Української держави, підготовці молоді до виконання ролі активних громадян, формуванню громадянських навичок і цінностей, необхідних для ефективної участі у житті громади, сприяють курси за вибором: “Вчимося бути громадянами” (для учнів 7 (8) класу), “Ми – громадяни України” (для учнів 9 (10) класу), “Громадянська освіта: основи демократії” (для учнів 11 класу).

Рекомендуємо використати досвід роботи з виховання культури демократії, політичної культури учнів педагогічних колективів навчально-виховних комплексів Черкаської області: Загальноосвітньої школи I-III ступенів № 3 – колегіум Смілянської міської ради (<http://smilpnvk3.edukit.ck.ua>) та Загальноосвітньої школи I-III ступенів № 2 – ліцей Шполянської районної ради (<http://shpola2liceu.ucoz.ru>), на базі яких протягом 2010–2014 років здійснювалась дослідно-експериментальна робота всеукраїнського рівня. У варіативну складову навчальних планів цих закладів було введено факультативи “Громадянство”; “Основи демократії”, “Вчимося демократії” (<http://democracy.ippro.com.ua>). Педагогами спільно з учнями та батьками були реалізовані проекти “Громадянська взаємодія у віртуальній мережі”, “Роль громадянських організацій у становленні демократії в Україні”, “Ми – різні, ми – рівні”, “Ініціюємо співпрацю з владою”, “Вчимося взаємодіяти з владою”, “Вчимося захищати свої права і свободи”, “Вчимося поліпшувати життя місцевої громади”, започатковано Інтернет-клуб “Я – суб’єкт громадянського суспільства”.

Пропонуємо надавати перевагу активним формам роботи, що передбачають самостійну або спільну роботу, набуття дітьми та учнівською молоддю соціального досвіду; сприяють формуванню національної свідомості, критичного мислення, ініціативності, творчого підходу до справи, відповідальності за свої дії та вчинки: громадській, волонтерській діяльності, соціальним практикам, пошуковій, дослідницькій та проектній діяльності, дискусійним клубам, діяльності учнівських прес-центрів, флешмобам, акціям.

Окремої уваги заслуговує волонтерська діяльність педагогів, учнів, батьків, яка через конкретну, практичну діяльність сприяє встановленню соціальних зв’язків, опануванню дітьми новими навичками, формуванню у них прагнення до відповідальної патріотичної поведінки, моральних і духовних якостей, світогляду справжнього громадянина України. Зазвичай діяльність волонтерських груп здійснюється в інформаційно-просвітницькому, профілактичному, соціальному, охоронно-захисному напрямках. Реалії сьогодення визначили новий напрям волонтерської роботи – психологічна та моральна підтримка воїнів Збройних Сил України, Національної гвардії, інших військових формувань; допомога родинам, що були змушені покинути свої домівки у результаті анексії Росією Криму та збройної агресії і окупації окремих територій на сході України. Рекомендуємо продовжити участь дітей та учнівської молоді у таких всеукраїнських акціях, як “Лист пораненому”, “Хвиля доброти”, а також у волонтерських акціях, що започатковані за ініціативи громадських організацій та закладів освіти.

Важливо, щоб учні, незалежно від їх національності та регіону проживання, ідентифікували себе з Україною, прагнули жити в Україні; розуміли необхідність дотримання конституційних і правових норм, володіння державною мовою; сприймали регіональну історію як частину загальної історії України, відчували власну причетність до майбутньої долі рідного краю як невід’ємної складової єдиної країни.

Важливу роль у військово-патріотичному вихованні дітей та учнівської молоді відіграє педагог, його особистий приклад, його погляди та практичні дії, що мають бути взірцем для наслідування.

Якість виховного процесу напряму залежить від рівня підготовленості педагогів до кожного заходу; використання різноманітних методів і форм; знання та вмілого врахування вікових й психологічних особливостей дітей; відвертості, емоційності, оптимізму та активної патріотичної позиції вчителя. Військово-патріотичне виховання громадянина має здійснюватися кожним педагогом на кожному уроці та в позаурочний час.

Сім’я – основа виховання громадянина-патріота України. Важлива роль у формуванні патріотизму належить сім’ї. Завданням закладів освіти є залучення батьків учнів, вихованців до активної участі у навчально-виховному процесі, організації та проведенні позанавчальних виховних заходів [89–94]. Батьки мають стати не тільки гостями на заходах, не тільки спостерігачами за здобутками їх дітей, вони мають безпосередньо впливати на формування молодого покоління своїм досвідом та своїм прикладом.

Зусилля педагогів мають бути спрямовані на підтримку ініціативи батьківської громади, взаємодію у розробленні та виконанні рішень щодо військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. Особливу увагу слід приділити педагогізації батьків, ознайомленню їх із сучасними психолого-педагогічними знаннями. З цією метою доцільно використовувати активні методи: тренінги, дискусії, дебати, аналіз виховних ситуацій, які сприяють усвідомленню батьками ролі сім'ї у вихованні дітей, формуванні патріотичних почуттів та готовності служити своїми знаннями, працею Україні.

Дитячі та молодіжні громадські організації. Вагому роль у пропагуванні ідеї військово-патріотичного виховання як національного пріоритету України, набутті підростаючою особистістю громадянських якостей, соціального досвіду відіграють дитячі та молодіжні громадські організації.

З-поміж таких організацій досвід проведення заходів, реалізації проектів, програм з військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді мають: Національна федерація бойового хортингу України (НФБХУ), Національна організація скаутів України (НОСУ), Національна скаутська організація ПЛАСТ, Всеукраїнська дитяча скаутська організація "Січ", Асоціація гайдів України, Всеукраїнський дитячий рух "Школа безпеки", Всеукраїнська дитяча спілка "Екологічна варта", Всеукраїнське патріотичне об'єднання "Майбутнє України" та інші. Окрім цього, до уваги доцільно брати кращий досвід роботи у зазначеному напрямі дитячих об'єднань самоврядування.

Основними способами використання потенціалу дитячих і молодіжних громадських організацій у вихованні дітей та учнівської молоді може стати проведення спільних з закладами освіти акцій, флешмобів, фестивалів, проектів, інших заходів військово-патріотичного спрямування; залучення фахівців дитячого руху до виховної роботи в закладах освіти; ознайомлення педагогів із методикою виховної роботи громадських організацій через систему спільних семінарів, конференцій, тренінгів. Доцільним буде залучення регіональних осередків дитячих і молодіжних громадських організацій до проведення туристських змагань та зльотів, військово-спортивних патріотичних ігор, спортивних змагань тощо.

Звертаємо увагу, що Закон України "Про громадські об'єднання" дає право громадським організаціям пропагувати свою діяльність, звертатись до керівників закладів освіти з пропозиціями щодо співпраці у питаннях навчання, виховання та розвитку дітей. У свою чергу, педагогічна, учнівська, батьківська громада визначає доцільність та необхідність такої взаємодії, виходячи із своїх можливостей, пріоритетів навчально-виховної роботи.

Військово-патріотичне виховання школярів засобами бойового хортингу. Військово-патріотичне виховання дітей та молоді – це процес цілеспрямованого систематичного формування почуття патріотизму, духовної та психологічної готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку щодо захисту суверенітету, територіальної цілісності держави.

Реалії сьогодення визначили пріоритетні напрями роботи з військово-патріотичного виховання дітей і молоді. Актуальними є Уроки мужності (лист Міністерства освіти і науки України від 13 серпня 2014 року № 1/9-412), зустрічі з учасниками бойових дій на сході України та волонтерами, відвідання військовослужбовців, які отримали поранення та проходять реабілітацію у медичних закладах, написання листів у рамках Всеукраїнської акції "Лист пораненому", встановлення у закладах освіти меморіальних дощок (знаків) на вшанування пам'яті загиблих воїнів-героїв. Рекомендуємо відновити діяльність пошукових загонів з метою вивчення бойового шляху військових частин, що розміщені на території населеного пункту, військовослужбовців, що є випускниками або працівниками освіти.

Пропонуємо в музеях при закладах освіти створити постійно діючі стенди, що відображають події збройної боротьби Українського народу за територіальну цілісність нашої країни, участь випускників закладів освіти, односельців в антитерористичній операції (операції об'єднаних сил) [95–99]. Корисними будуть фотоматеріали, підготовлені Національним військово-історичним музеєм України. Звертаємо увагу, що з метою відновлення, збереження і популяризації у суспільстві здобутків Українського народу у

боротьбі за свободу та незалежність; виховання у зростаючого покоління патріотизму, формування національної ідентичності, вшанування подвигу та героїзму захисників української державності Указом Президента України від 14 жовтня 2014 року № 806 встановлено День захисника України, що відзначатиметься щорічно 14 жовтня.

Рекомендуємо під час відзначення національних свят і пам'ятних дат, зокрема Дня захисника України, Дня Гідності і Свободи, Дня Збройних Сил України, Дня Соборності України тощо, керуватися методичними матеріалами Українського інституту національної пам'яті; організовувати наукові конференції, семінари, круглі столи; проводити військово-спортивні змагання, фестивалі-конкурси патріотичної пісні, прози та поезії, творів образотворчого мистецтва; відвідувати музеї бойової слави; вшановувати сучасних героїв-захисників України та пам'ять загиблих за свободу, єдність і незалежність Українського народу.

У 2020 році Україна разом із світовою спільнотою відзначила 75-ту річницю Перемоги над нацистськими окупантами та завершення війни у Європі. До днів Пам'яті та примирення 8–9 травня 2020 року проводились акції “Ті, хто боролися за Свободу”, ініційованої Українським інститутом національної пам'яті, та організовувались перегляди вітчизняних художніх і документальних фільмів, що відображають український вимір Другої світової війни, наприклад: “Між Гітлером і Сталіним. Україна в Другій світовій війні”, 2002 рік, автор – Святослав Новицький; “Війна – український рахунок”, 2002 рік, автор – Сергій Буковський; “Війна без переможців” 2003 рік, автор – Ігор Чижов; “ОУН-УПА: війна на два фронти”, 2006 рік, автор – Андрій Санченко; “УПА. Третя сила”, 2007 рік, авто – Сергій Братішко, Віталій Загоруйко; “УПА. Тактика боротьби”, 2007 рік, автор – Сергій Братішко; “Київ. Місто, що зрадили”, 2008 рік, автор – Андрій Цаплієнко; “1377 спалених заживо”, 2009 рік, автор – Іван Кравчишин; “Чорна піхота”, 2010 рік, автор – Іван Кравчишин; “Рівень секретності “18”, 2011 рік, автор – Ілларіон Павлюк; “Служба безпеки ОУН. Зачинені двері”, 2011 рік, автор – Віталій Загоруйко; “Хайтарма”, 2013 рік, автор – Ахтем Сейтаблаєв; “Корюківка. Злочин проти людяності”, 2013 рік, автор – Сніжана Потапчук; “Хроніка Української повстанської армії 1942–1954”, 2014 рік, автор – Тарас Химич.

Заслугує на увагу художній фільм “Поводир” (2014 рік, автор – О. Г. Санін), що перегортає трагічні сторінки української історії, показує незламний дух українського народу та його волю до свободи у драматичні часи Голодомору 30-х років минулого століття, індустріалізації, колективізації та знищення інтелігенції.

Висновок. Таким чином, можна зробити висновки, що зі зміною елементів змісту військово-патріотичного виховання юних спортсменів бойового хортингу змінюється і її форма, а отже, необхідно здійснювати планування обсягу та інтенсивності виховних заходів для учнів бойового хортингу в процесі навчально-тренувальної роботи.

У даному науковому дослідженні визначено та характеризувано бойовий хортинг як засіб військово-патріотичного виховання та формування почуття патріотизму школярів, єдність школи та сім'ї у військово-патріотичному вихованні спортсменів бойового хортингу шкільного віку, особливості планування обсягу та інтенсивності заходів військово-патріотичного виховання учнів спортивних секцій та гуртків бойового хортингу.

Визначено елементи бойового хортингу, які входять у комплекс виховних засобів спортсменів шкільного віку, проаналізовано методи та форми підготовки спортсменів школярів із застосуванням засобів сучасного національного виду спорту бойового хортингу та підходи до визначення сутності, змісту і завдань навчально-спортивної діяльності в дитячих шкільних гуртках. Наголошується на тому, що успішні педагогічні колективи закладів загальної середньої освіти правильно роблять, коли розширюють виховні функції батьків і залучають їх до активної військово-патріотичної роботи.

Батьки та громадськість у таких школах проводять різні позакласні та позашкільні військово-патріотичні заходи, зокрема військово-спортивні свята, спортивні змагання і воєнізовані ігри, перегляд й обговорення кінофільмів, читацькі диспути та конференції.

Досвід кращих загальноосвітніх шкіл свідчить, що залучення активу батьків до життя школи, обговорення важливих питань навчальної та виховної роботи, їх безпосередня участь у проведенні найрізноманітніших військово-патріотичних виховних заходів дає можливість педагогічним колективам правильно спрямувати свою виховну роботу, виробити єдину лінію та координувати виховні зусилля школи, батьків та громадськості.

Перспективи подальшого дослідження. У подальшому передбачається розробка та впровадження бойового хортингу як засобу військово-патріотичного виховання та формування почуття патріотизму школярів, власної програми з фізичної та спеціальної підготовки учнів з військово-прикладних елементів програми. У зв'язку з цим виникла необхідність проаналізувати напрям бойового хортингу для осіб, які планують службу у Збройних Силах України, визначення та оцінка фізичної працездатності, аеробної продуктивності і толерантності до навантажень, викладати бойовий хортинг у закладах освіти та дослідження критеріїв відбору учнів з військово-прикладними здібностями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антоненко С. А. Підготовка професійних захисників України у системі бойового хортингу / С. А. Антоненко, Е. А. Єрьоменко, В. Л. Грищук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 52–62.
2. Бабурнич С. А. Професіограма спортивного судді з бойового хортингу / С. А. Бабурнич, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 343–353.
3. Бадьора С. М. Методи психічної саморегуляції співробітників правоохоронних органів у системі бойового хортингу / С. М. Бадьора, Е. А. Єрьоменко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 334–346.
4. Біла В. Р. Військово-патріотичне виховання школярів і студентів у процесі занять бойовим хортингом / В. Р. Біла, Е. А. Єрьоменко, В. В. Чмелюк // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 242–254.
5. Бобік С. П. Формування професійно-психологічних здібностей співробітників правоохоронних органів у процесі занять бойовим хортингом / С. П. Бобік, Е. А. Єрьоменко, С. П. Параниця // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 23–38.
6. Боднарчук О. Г. Бойовий хортинг для підготовки співробітників правоохоронних органів / О. Г. Боднарчук, Е. А. Єрьоменко, В. Р. Біла // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 226–242.
7. Бондарчук В. В. Бойовий хортинг як засіб формування професійно-прикладних якостей курсантів і працівників силових структур / В. В. Бондарчук, Е. А. Єрьоменко, В. В. Чмелюк // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 188–200.
8. Брухно Ю. С. Бойовий хортинг як засіб формування фізичної культури студентів і курсантів / Ю. С. Брухно, Е. А. Єрьоменко, В. Л. Грищук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 200–214.
9. Буток О. В. Бойовий хортинг і здоров'я людини / О. В. Буток, Е. А. Єрьоменко, В. Е. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 564–575.
10. Бухтіяров О. А. Бойовий хортинг як система підготовки українського професійного воїна-патріота / О. А. Бухтіяров, Е. А. Єрьоменко, В. Л. Грищук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 126–139.

11. Вехтев В. В. Бойовий хортинг у військовому мистецтві / В. В. Вехтев, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 827–840.
12. Вишницький І. О. Застосування прийомів боротьби у різних видах єдиноборств / І. О. Вишницький, Е. А. Єрмоєнко // Збірник наукових статей. – Дніпро : ДДІФКіС, 1996. – С. 57–72.
13. Ганчева В. І. Бойовий хортинг: методика застосування дихальних вправ у процесі занять / В. І. Ганчева, Е. А. Єрмоєнко, Г. А. Коломоєць // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 667–682.
14. Гарбовський Л. А. Бойовий хортинг і методика викладання у закладах вищої освіти / Л. А. Гарбовський, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Грищук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 155–173.
15. Гречана Л. О. Бойовий хортинг у системі початкової школи закладів загальної середньої освіти / Л. О. Гречана, Е. А. Єрмоєнко, С. М. Солодько // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28–29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 554–563.
16. Гречаний О. М. Методика викладання бойового хортингу в процесі гурткової роботи у закладах загальної середньої освіти / О. М. Гречаний, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 251–262.
17. Грищук В. Л. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної підготовки правоохоронців до виконання службово-бойових завдань з протидії контрабанді у районах здійснення операції об'єднаних сил / В. Л. Грищук, Е. А. Єрмоєнко, О. А. Бухтіяров // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 59–73.
18. Деркач О. В. Розвиток фізичних якостей у співробітників правоохоронних органів засобами бойового хортингу за методом функціонального тренування / О. В. Деркач, Е. А. Єрмоєнко, О. В. Буток // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 384–403.
19. Довгань Н. Бойовий хортинг як інструмент соціалізації студентів закладів вищої освіти / Н. Довгань, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 177–186.
20. Ерєменко Э. А. Хортинг – філософія українського єдиноборця / Э. А. Ерєменко // Боевые искусства – ключи к совершенству. – 2012. – № 6. – С. 4–5.
21. Єрмоєнко В. Засоби профілактики основних стоматологічних захворювань у студентів, курсантів, спортсменів бойового хортингу та співробітників правоохоронних органів / В. Єрмоєнко, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 116–126.
22. Єрмоєнко В. Е. Медичний контроль змагальної діяльності з бойового хортингу / В. Е. Єрмоєнко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 195–215.
23. Єрмоєнко В. Стоматологічне здоров'я дітей та молоді як чинник спортивних успіхів у бойовому хортингу / В. Єрмоєнко, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 96–111.
24. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг. Навчальна програма спортивної секції з бойового хортингу для учнів середнього шкільного віку 5–9 класів : навч. програма / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – ГС «НФБХУ», 2021. – 127 с.
25. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг – виховна система школярів України / Е. А. Єрмоєнко, О. М. Гречаний // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 240–251.
26. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг – професійно-прикладний вид спорту правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Національна федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 203 с.

27. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг у системі професійної підготовки співробітників державних правоохоронних органів : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 222 с.
28. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як ефективний засіб військово-патріотичного виховання школярів і студентів / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 31–39.
29. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів закладів вищої освіти / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 215–225.
30. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб військово-патріотичного виховання старшокласників / Е. А. Єрмоєнко, К. М. Кукушкін // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 273–287.
31. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб оптимізації функціональної підготовки студентів і курсантів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 19–33.
32. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб прикладної психофізичної підготовки курсантів правоохоронних спеціальностей відомчих закладів вищої освіти / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 128–138.
33. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб професійно-психологічної підготовки співробітників правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Нац. федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 138 с.
34. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як система формування готовності співробітників правоохоронних органів до дій в екстремальних ситуаціях / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 110–128.
35. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як чинник формування військово-патріотичних здібностей, фізичної культури та основ здоров'я учнівської молоді / Е. А. Єрмоєнко, І. В. Кузора // *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць*. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2020. Вип. 8 (128) 20. С. 61–69.
36. Єрмоєнко Е. А. Витоки та історія розвитку бойового хортингу в Україні і за кордоном / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 55–70.
37. Єрмоєнко Е. А. Виховання наполегливості у школярів 6–7 років у процесі занять хортингом : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Едуард Анатолійович Єрмоєнко. – К., 2016. – 222 с.
38. Єрмоєнко Е. А. Виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко // *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / Фізична культура і спорт/»*. – 2019. – Вип. 10 (118). – 2019. – С. 49–56.
39. Єрмоєнко Е. А. Виховна система бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2018. – Вип. 9. – С. 156–171.
40. Єрмоєнко Е. А. Відкрита заява Едуарда Єрмоєнка про заснування хортингу – національного виду спорту України 17 липня 2008 року / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во України у справах сім'ї, молоді та спорту. Київ : Тренерська рада, 2008. – 7 с.
41. Єрмоєнко Е. Військово-патріотична програма та прикладний хортинг / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу : зб. наук. праць / Нац. академія педагогічних наук України, Ін-т проблем виховання НАПН України, Українська федерація хортингу. – К. : Паливода А. В., 2014. – Вип. 1. – С. 10–19.
42. Єрмоєнко Е. А. Військово-прикладний і бойовий хортинг у системі професійної підготовки допризовної молоді, військовослужбовців та правоохоронців / Е. А. Єрмоєнко, С. С. Полторацький // *Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 527–533.*

43. Єрмоєнко Е. Всесвітнє українське земляцтво та діаспора у сприянні розвитку бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 56–79.
44. Єрмоєнко Е. А. Декларація хортингу у світі / Е. А. Єрмоєнко // Колегія Мін-ва України у спр. сім, мол. та сп. : Київ, 2008. – 12 с.
45. Єрмоєнко Е. А. Засади формування цінностей здорового життя учнівської та студентської молоді засобами хортингу. *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць.* К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. Вип. 10 (80) 16. – С. 38–44.
46. Єрмоєнко Е. А. Значимість цінностей фізичної культури та основ здоров'я для студентів і курсантів, які займаються бойовим хортингом. *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць.* К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 11 (119) 19. С. 71–79.
47. Єрмоєнко Е. А. Комплексне використання потенціалу бойового хортингу для забезпечення національної безпеки України в умовах зовнішньої агресії / Е. А. Єрмоєнко // Актуальні проблеми забезпечення національної безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі : зб. тез IV наук.-практ. інтернет-конфер., 25-31 травня 2020 р., м. Ірпінь – м. Хмельницький / Мін-во фінансів України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Хмельницький : Науково-дослідний центр митної справи, 2020. – С. 18–23.
48. Єрмоєнко Е. А. Концепція розвитку бойового хортингу в системі освіти України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, ГС «Національна федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 122 с.
49. Єрмоєнко Е. Медико-біологічні та морфофункціональні особливості бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 112–121.
50. Єрмоєнко Е. Медико-фізіологічні чинники самоконтролю за фізичним навантаженням на тренуваннях з бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури студентів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 127–138.
51. Єрмоєнко Е. А. Міжнародні правила змагань з хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Київ : МГО «Міжнародна Федерація Хортингу», 2009. – 85 с.
52. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма гурткової (секційної) роботи «Хортинг» для учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів / Е. А. Єрмоєнко // К. : Паливода А. В., 2012. – 268 с.
53. Єрмоєнко Е. А. Наукове обґрунтування психолого-педагогічних умов виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць. - Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. - Вип. 3 (123). - С. 47-56. - DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2020.3(123).09.
54. Єрмоєнко Е. А. Основоположні принципи бойового хортингу. *Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць.* К. : Паливода А. В. 2018. Вип. 9. С. 22–31.
55. Єрмоєнко Е. А. Особливості самовиховання в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 40–55.
56. Єрмоєнко Е. А. Особливості фізичної і психологічної підготовки та формування професійних якостей курсантів і працівників правоохоронних органів засобами бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 39–42.
57. Єрмоєнко Е. А. Правомірність застосування службово-прикладних прийомів фізичного впливу системи бойового хортингу в екстремальних умовах соціального характеру у межах необхідної самооборони / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 95–110.
58. Єрмоєнко Е. А. Принципи виконання й методика вивчення базових технічних елементів хортингу: методичний посібник / Е. А. Єрмоєнко // К. : Паливода А. В., 2009. – 87 с.

59. Єрмоєнко Е. А. Психічні процеси в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 63–72.
60. Єрмоєнко Е. А. Робоча програма фізкультурно-оздоровчих занять з хортингу для дітей / Е. А. Єрмоєнко // К. : Нац. ун-т фізичного виховання і спорту України, 2009. – 32 с.
61. Єрмоєнко Е. А. Система фізичного виховання спортсменів бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 187–205.
62. Єрмоєнко Е. А. Теоретико-методичні засади виховання наполегливості в молодших школярів у процесі занять бойовим хортингом : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Ін-т проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 191 с.
63. Єрмоєнко Е. А. Технічна підготовка спортсмена бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 652 с.
64. Єрмоєнко Е. А. Тренування в хортингу: навчально-методичний посібник / Е. А. Єрмоєнко // К. : Паливода А. В., 2009. – 227 с.
65. Єрмоєнко Е. Філософія бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 82–104.
66. Єрмоєнко Е. Формування фізичної культури та цінностей здорового способу життя студентської молоді як передумова спортивних успіхів у бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 261–274.
67. Єрмоєнко Е. А. Формування цінностей здорового життя учнівської та студентської молоді на заняттях хортингом у навчальних закладах / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2016. – Вип. 6. – С. 115–123.
68. Єрмоєнко Е. А. Хортинг : навчальна програма гурткової (секційної) роботи для учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів / Єрмоєнко Едуард Анатолійович. – Київ : Паливода А. В., 2012. – 268 с.
69. Єрмоєнко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2014. – 1064 с.
70. Зверев А. В. Бойовий хортинг у методиках вдосконалення силових якостей спортсменів різних вікових груп / А. В. Зверев, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 593–603.
71. Івашковський В. Психомоторика та психо-фізіологічні особливості підготовки спортсменів бойового хортингу / В. Івашковський, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 130–138.
72. Ільницький І. Р. Хортинг та організація навчання / І. Р. Ільницький, Е. А. Єрмоєнко, С. А. Бабурнич // Збірник наукових праць. – Київ : Паливода А. В., 2008. – С. 247–258.
73. Карасевич С. А. Бойовий хортинг як засіб морально-етичного виховання особистості / С. А. Карасевич, Е. А. Єрмоєнко, В. Р. Біла // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 346–357.
74. Кіблицький Р. В. Бойовий хортинг: концептуальні засади розвитку і популяризації в Україні / Р. В. Кіблицький, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 502–514.
75. Коломоєць Г. А. Бойовий хортинг і принципи формування духовно-моральної вихованості учнів / Г. А. Коломоєць, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Деревянко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 776–793.
76. Колос М. А. Бойовий хортинг: швидко-силова підготовка та оптимізація управління навчально-тренувальним процесом / М. А. Колос, Е. А. Єрмоєнко, О. М. Сидоренко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 493–502.
77. Кузора І. В. Військово-патріотична програма бойового хортингу / І. В. Кузора, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Вехтев // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-

практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 840–852.

78. Кукушкін К. М. Методика військово-патріотичного виховання школярів у процесі занять бойовим хортингом / К. М. Кукушкін, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 6–14.

79. Куцкір М. С. Принципи виховання системних вольових якостей спортсменів хортингу / М. С. Куцкір, Е. А. Єрмоєнко, О. М. Гречаний // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 108–126.

80. Литвиненко А. М. Бойовий хортинг – комплексна система фізичного виховання особистості / А. М. Литвиненко, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 403–422.

81. Лях В. Інноваційні підходи у боротьбі «Лави на лаву» з учнями козацьких класів і спортсменів бойового хортингу / В. Лях, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 164–176.

82. Ляховець О. О. Бойовий хортинг як засіб виховання патріотизму у дітей дошкільного віку / О. О. Ляховець, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 305–315.

83. Остапенко О. І. Бойовий хортинг як засіб формування у старшокласників готовності до військової служби / О. І. Остапенко, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 638–652.

84. Петрочко Ж. В. Хортинг – школа сили і честі юного українця : метод. посіб. / Ж. В. Петрочко, Е. А. Єрмоєнко. – К. : ПАЛИВОДА А. В., 2016. – 544 с.

85. Полторацький С. С. Бойовий хортинг у впровадженні воїнських традицій українського народу / С. С. Полторацький, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 538–550.

86. Присяжнюк С. Бойовий хортинг та проблема активного відпочинку спортсменів у різні вікові періоди / С. Присяжнюк, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 206–218.

87. Пустолякова Л. Бойовий хортинг у системі навчання фізичних вправ загального розвитку та спеціально-підготовчих вправ на заняттях з фізичного виховання у закладах вищої освіти / Л. Пустолякова, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 187–195.

88. Рудей Д. Ю. Бойовий хортинг у комплексі виховних засобів спортсменів шкільного віку / Д. Ю. Рудей, О. М. Гречаний, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 334–343.

89. Сичов С. Бойовий хортинг та особливості оптимізації управління атлетичним тренуванням у процесі спортивної діяльності / С. Сичов, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 219–225.

90. Сікан В. Ю. Технології здоров'язбереження у методиці хортингу / В. Ю. Сікан, Е. А. Єрмоєнко, С. А. Бабурнич // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 284–301.

91. Степанюк А. В. Планування та організація навчально-виховного процесу з хортингу / А. В. Степанюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Вехтев // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 325–338.

92. Степура Т. М. Бойовий хортинг як засіб формування специфічних психічних властивостей співробітників правоохоронних органів / Т. М. Степура, Е. А. Єрмоєнко, О. В. Буток // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 173–188.

93. Тішин А. В. Застосування прийомів бойового хортингу при вдосконаленні навчання у вищих освітніх установах правоохоронних органів України / А. В. Тішин, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 296–305.

94. Федорченко Т. Є. Бойовий хортинг і методика проведення занять в умовах здоров'язберігальної педагогіки / Т. Є. Федорченко, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 695–713.

95. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг у підрозділах державної митної служби для підготовки співробітників до протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення операції об'єднаних сил на сході України / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 7–25.

96. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг як чинник навчання і професійної підготовки курсантів закладів вищої освіти правоохоронної спрямованості / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 8–23.

97. Шаповалов Б. Б. Перспективи розвитку бойового хортингу як засобу підготовки військовослужбовців правоохоронних органів військової структури до дій з ризиком для життя та здоров'я / Б. Б. Шаповалов, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 315–322.

98. Шило О. М. Фізичне і морально-психологічне становлення особистості засобами хортингу / О. М. Шило, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Вехтєв // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць. – К. : Паливода А. В., 2010. – С. 127–140.

99. Savchenko, A. (2017). Combat horting – educational practice for young people / A. Savchenko, E. Yeromenko // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 88–95.

Yeromenko E. A.

State Tax University, Irpin, Ukraine

THE SOCIAL FUNCTION OF COMBAT HORTING IN THE FORMATION OF A SENSE OF PATRIOTISM IN THE YOUTH

Abstract. *This scientific article characterizes combat horting as a means of military-patriotic education and the formation of a sense of patriotism of schoolchildren, features of planning the scope and intensity of military-patriotic education of students of sports sections and combat horting clubs in the process of training in a set of educational tools for school-age athletes, analyzed methods and forms of training schoolchildren with the use of modern national sport of combat horting and approaches to determining the nature, content and objectives of educational and sports activities in children's school groups. It is emphasized that successful pedagogical teams of general secondary education institutions do the right thing when they expand the educational functions of parents and involve them in active military-patriotic work. Parents and the public in such schools hold various extracurricular and extracurricular military-patriotic events, including military-sports holidays, sports competitions and paramilitary games, watching and discussing movies, readers' debates and conferences. Veterans, children of war, servicemen, reserve officers, combatants, as well as military instructors are invited to school sports holidays to work in combat horting clubs, etc. Parents are constantly involved in the work of the pedagogical council, especially in cases where issues of educational work are discussed with older adolescents, future defenders of Ukraine. It is noted that patriotic education should permeate the entire educational process, organically combine national, civil, moral, family, aesthetic, legal, environmental, physical, labor education, based on national history, knowledge and defense of their rights, the implementation of constitutional and civic responsibilities, responsibility for one's own future, well-being and destiny of the country. Patriotic upbringing should cover all participants in the educational process, promote the formation of children's and the establishment of teachers and parents of national and universal values, personal qualities inherent in the citizen of Ukraine. The experience of the best secondary schools shows that the involvement of parents in school life, discussion of important issues of educational work, their direct participation in a variety of military and patriotic educational activities allows teaching staff to properly direct their educational work, develop a common line and coordinate educational efforts schools, parents and the public.*

Key words: *means of military-patriotic education, combat horting, sense of patriotism of schoolchildren, training of young athletes, patriotism, future defenders of Ukraine.*